

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО КОМПЛЕКСНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТРИВОЖНО – ДЕПРЕСИВНИХ СТАНІВ У ВАГІТНИХ В ПЕРІОД СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ

Булавенко Ольга Василівна

зав. кафедри акушерства та гінекології №2

д.м.н., проф.

Гайструк Наталія Анатолівна

д.м.н., проф.

кафедри акушерства та гінекології №2

Гайченя Інна Олександрівна

лікар-інтерн, ст. лаборант

кафедри акушерства та гінекології №2

Павлікевич Анна Владиславівна

лікар-психолог-інтерн ВОКПЛ

ім. акад. О. І. Ющенко ВОР

Гайструк Анатолій Віталійович

студент ВДПУ ім. М. Коцюбинського

Анотація: Останніми роками у світі спостерігається поширення феномена зростання кількості сюжетів усесвітніх катастроф, одним із таких сюжетів є пандемія COVID-19, що стала серйозним випробуванням для всього людства.

Два роки безперервних досліджень і деякі відповіді на питання про SARS-CoV-2 уже висвітлені усьому людству. Науковці довели що збудник COVID – 19 вражає не тільки органи та системи, а й має вплив на психоемоційну сферу життя. Саме психологічні розлади можна віднести до постковідних наслідків, що потребують корекції та покращення якості життя.

Тому виникла необхідність у створенні методів діагностики, профілактики та лікування тривожно-депресивних розладів, особливо, у осіб із факторами ризику(обтяжений анамнез, тяжкі психологічні життєві ситуації, психологічні особливості сприйняття критичних ситуацій, тощо). Професором Гайструк Н.А. та співавторами було розроблено авторський метод скринінгу

тривожно депресивних розладів (авторська анкета), що має великий практичний потенціал. Тест на виявлення тривоги під час пандемії COVID-19 – призначений для скринінгового обстеження людей на наявність та рівень вираженості ознак тривожно-депресивних розладів. Корекція даних порушень за допомогою різних психологічних методик значно покращує якість життя та пришвидшує одужання. Одним із засобів впливу на психо-емоційну сферу пацієнта є соціомедійна арт-терапія. Можливість поширення та використання цього методу через мережу Інтернет робить його надзвичайно доступним в Україні і за її межами. В умовах карантину важливим моментом є дотримання карантинних заходів та продовжувати працювати в режимі онлайн. Можемо стверджувати, що серед оперативних технологій важливим моментом є вільний обмін методик лікування та профілактики, над чим ми і працюємо надалі.

Ключові слова: тривожно – депресивні розлади, авторська анкета, скринінгове дослідження, соціомедійна арт терапія, вагітні жінки, жінки репродуктивного віку.

Мета: висвітлити актуальність соціомедійної арт-терапії у психотерапії, психопрофілактиці та корекції тривожно – депресивних розладів у пацієнток репродуктивного віку в постковідний період захворювання.

Завдання дослідження: проведення скринінгу тривожно – депресивних розладів, уміння інтерпретувати отримані результати скринінгових програм та індивідуальний підбір методик психопрофілактики та психотерапії жінок репродуктивного у постковідний період.

Об’єкт дослідження: соціомедійна арт-терапія, як один із засобів немедикаментозної корекції тривожно – депресивних розладів в постковідний період у жінок репродуктивного віку.

Предмет дослідження: тривожно – депресивні розлади під час пандемії Covid - 19.

Результати досліджень: Використовуючи авторський метод скринінгу тривожно депресивних розладів (авторську анкету), було проведене

дослідження вагітних жінок I та II триместрів, у яких за даними результатів анкети були підвищені результати рівня тривожності. Для того щоб знизити рівень появи тривожно – депресивних розладів було використано метод соціомедійної арт – терапії, як метод психотерапії та психокорекції. Після проведення курсу соціомедійної арт – терапії, у групах жінок, де використовувався метод соціомедійної терапії, після повторно скринінгового тестування були отримані нижчі результати, що відповідають помірному рівню тривожності. Отже, можна зробити висновки, що соціомедійна арт – терапія допомагає знизити рівень тривожності.

Розділ 1. Психологічні особливості переживання екстремальних ситуацій.
Біохімія стресу.

1.1. Сучасні погляди на стрес, як тригер розвитку тривожно-депресивних розладів.

Стрес як біологічна категорія — складне явище, властиве всьому живому від найпростіших одноклітинних до Homo sapiens. Він невіддільний від самого явища життя.

У загальному вигляді, стосовно людини, цей стан можна визначити як реакція організму, що завжди виникає при дії на нього різних факторів, або стресорів, будь це так звані фізичні стресори (холод, фізичне навантаження, нестача кисню в повітрі й т.п.) або психічні (емоційні), які звичайно називають стресорними ситуаціями (небезпека, аварійні й надзвичайні ситуації, нещастя, несподівана радісна звістка, конфліктні ситуації в родині або на роботі, ін.).

На стресори організм відповідає стрес-реакцією, тобто адаптивним процесом, спрямованим на відновлення гомеостазу й збереження нормальної життєдіяльності. Таким чином, сам стрес і стрес-реакція за своєю суттю — процеси необхідні й «корисні», а уявлення про «шкідливість» цього стану походить із тих патологічних явищ, які в дійсності виникають при надмірно сильних і/або тривалих впливах факторів, що призводять до ушкодження, а також при порушеннях роботи систем, що здійснюють стрес-реакцію й формування адаптації.

Патогенез тривожних розладів досить складний. Велике значення надається впливу хронічного стресу. За сучасними уявленнями, розвиток тривожного стану є результатом виникнення системного регуляторного дисбалансу різних нейромедіаторів на самих різних рівнях структурно-функціональної організації. Ключове місце у формуванні дисбалансу займає ГАМК-ергічна система. Саме порушення ГАМК-залежних процесів в ЦНС опосередковують дисфункцію серотонін-, катехоламіні- і пептидергічних систем, зумовлюючи в подальшому розвиток порушення адаптації.

1.2. Частота та структура розвитку тривожно – депресивних розладів під час пандемії Covid19.

Спалах COVID-19 призвів до значного психічного тиску та проблем для населення — тривогу, депресію, страх, що безпосередньо позначаються на поведінці. Спектр таких психічних порушень може коливатися від депресії, тривоги, панічних нападів, соматичних симптомів та ознак посттравматичного стресового розладу до делірію, психозу та навіть суїциду, які пов'язані з молодшим віком і посиленням самозвинувачення.

Після появи нового коронавірусу SARS-CoV-2 близько року тому вчені довели, що цей агресивний збудник атакує не лише легені та дихальні шляхи, але може мати тяжкі наслідки для серця, судин, нервів, нирок, шлунково – кишкового тракту та шкіри. У липні британські неврологи повідомили про те, що COVID – 19 навіть у випадку легкого перебігу хвороби чи вже вилікуваних людей може пошкодити мозок та центральну нервову систему, наслідком чого можуть стати психози, паралічі та інсульты, які, до того ж, часто розпізнаються надто пізно.

Проведене в Китаї дослідження Q. Mei et al. (2021), присвячене вивченню порушень психічного здоров'я серед 4328 раніше госпіталізованих пацієнтів із COVID-19 порівняно з контрольною групою (n=1500), продемонструвало, що:

- 14,2 і 12,2% тих, хто вижили після COVID-19, мали клінічно виражену депресію та тривогу відповідно;
- при порівнянні з контрольною групою ризик депресії та тривоги серед

осіб, які пережили COVID-19, був значно вищим.

Також було зазначено, що пандемію COVID-19 у майбутньому, ймовірно, супроводжуватиме пандемія тривожно-депресивних розладів як один із вагомих клінічних критеріїв постковідних наслідків.

Розділ 2. Роль соціомедійної арт-терапії як складової частини реабілітаційних заходів у постковідний період у вагітних жінок.

2.1 Метод скринінгу тривожно – депресивних розладів.

Проф. Гайструк Н.А. та співавтори створили авторський метод скринінгу тривожно депресивних розладів (авторська анкета) та комбінації медикаментозних та немедикаментозних методів корекції імунної відповіді на вірус Covid-19 в період захворювання та при постковідному синдромі, що має досвід практичного застосування в клініці.

Тест на виявлення тривоги під час пандемії COVID-19 – призначений для скринінгового обстеження людей на наявність та рівень вираженості ознак тривожно-депресивних розладів. Тест розроблений на основі клінічних спостережень, які дозволили виявити набір найбільш значущих симптомів і найбільш частих скарг. Після співвідношення цього списку параметрів з клінічними описами тривожно-депресивних розладів, що містяться у літературі, було розроблено опитувальник, що включає в себе 15 симптомів та скарг. Ці твердження ранжовані в міру збільшення питомого внеску симптому в загальний ступінь важкості. Відповідно до ступеня вираженості симптому, кожному пункту присвоєні значення: 1 (ніколи не виникають такі скарги або симптоми), 2 (майже ніколи), 3 (часто), 4 (майже завжди, даний симптом або скарга має великий вплив на життя людини).

Даний тест був проведений та перевірений на вибірці у 200 осіб різної вікової категорії та різного соціального статусу: тестом Спілбергера-Ханіна (самооцінка рівня тривожності в даний момент часу та особистісної тривожності), шкалою Гальмінтона (для оцінки рівня тривоги), методикою вимірювання рівня тривожності Тейлор (призначений для вимірювання проявів тривожності) та ММРІ (багатофакторний особистісний опитувальник).

Слід зауважити, що анкета була переведена на дві мови: українська та англійська. Тобто, даний метод можна використовувати і за кордоном також

2.2. Роль соціомедійної арт – терапії у процесі реабілітації жінок з тривожно – депресивними розладами у постковідний період.

Використовуючи авторський метод скринінгу тривожно депресивних розладів (авторську анкету), було проведене дослідження на вагітних жінках I та II триместрів. У вибірку ввійшли жінки віком від 25 до 30 років, з першою вагітністю, які не мають шкідливих звичок, без обтяженого спадкового анамнезу, які не спостерігалися у психіатричному стаціонарі та не мали депресивних та тривожно – депресивних розладів до початку пандемії COVID – 19. За даними критеріями було відібрано 40 осіб: 20 жінок вагітних у I триместрі, а інші 20 у II триместрі вагітності.

Вагітних випадковим методом поділили на 3 групи:

1 група - 15 вагітних жінок у I триместрі;

2 група - 15 вагітних жінок у другому триместрі;

3 група - контрольна група у яку входять 5 жінок у I та 5 жінок у II триместрах вагітності.

Перед початком дослідження, усім жінкам було запропоновано пройти скринінгову авторську методику на виявлення тривожно – депресивних розладів під час пандемії COVID – 19. Обстежувані жінки показали результати у межах від 34 до 60 балів, що свідчить про їхній підвищений рівень тривожності.

Після проведеного опитування, усім групам жінок, крім контрольної групи, було рекомендоване використання соціомедійної арт – терапії. Оскільки можливість поширення та використання цього методу через мережу Інтернет робить його більш доступним, жінки, дотримуючись карантинних заходів та працюючи онлайн, отримували реабілітаційну психотерапевтичну допомогу. Впродовж місяця, жінки 1 та 2 групи використовували соціомедійну арт – терапію у якості психотерапевтичної методики лікування тривожно – депресивних розладів. Жінки 3-ї, контрольної групи, не отримували

психотерапії. Після чого було повторно проведено тестування скринінговим тестовим опитувальником. Результати тестування показали, що жінки, які входили до 3-ї контрольної групи, які не отримували допомогу методом соціомедійної арт – терапії, показали показники, що відповідають рівню тривожності. Тобто їхня тривога залишилась на тому самому рівні, як на початку дослідження. Жінки, які входили у 1 та 2 - групи показали показники від 22 до 23, що відповідає зниженню рівня тривожності до помірних показників. Тобто, враховуючи показники дослідження, можна зробити висновки, що соціомедійна арт – терапія допомагає знизити рівень тривожності.

Висновки: Пандемія COVID-19 стала серйозним випробуванням для всього людства. Науковці довели що збудник COVID – 19 вражає не тільки органи та системи, а й має вплив на психоемоційну сферу життя. Саме психологічні розлади можна віднести до постковідних наслідків, що потребують корекції та покращення якості життя. Використовуючи авторський метод скринінгу тривожно депресивних розладів (авторську анкету), можна обстежити людей на наявність та рівень вираженості ознак тривожно – депресивних розладів. Корекція даних порушень за допомогою різних психологічних методик значно покращує якість життя та пришвидшує одужання. Одним із засобів впливу на психо-емоційну сферу пацієнта є соціомедійна арт-терапія. Можливість поширення та використання цього методу через мережу Інтернет робить його надзвичайно доступним в Україні і за її межами. В умовах карантину важливим моментом є дотримання карантинних заходів та продовжувати працювати в режимі онлайн. Можемо стверджувати, що серед оперативних технологій важливим моментом є вільний обмін методик лікування та профілактики, над чим ми і працюємо надалі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Pat. 93681 Ukraine. Sposib korektsii psykhosomatychnykh rozladiv u pidlitkiv hrup ryzyku (Спосіб корекції психосоматичних розладів у підлітків груп ризику)/ Gastruk N., Stenianskyi R., Tsarenko K, Gastruk A.

2. The 6th International scientific and practical conference «Scientific achievements of modern society». Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom. 2020. – P. 131-137.

3. Авторське право «Скринінг тривожно-депресивних розладів при інфікуванні Covid-19 та комплексна біорегуляційна профілактика ускладнень» 2021 р.

4. The 7th International scientific and practical conference - Eurasian scientific congress. Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. 2020. – P. 51-59.

5. The 6th International scientific and practical conference “Perspectives of world science and education”. CPN Publishing Group, Osaka, Japan. 2020. – P. 89-95.

6. <https://www.physiology.org/publications/news/the-physiologist-magazine/2020/september/the-physiology-of-covid-19?SSO=Y>

7. The 8th International scientific and practical conference “Actual trends of modern scientific research” (March 14-16, 2021) MDPC Publishing, Munich, Germany. 2021. - P. 125-132.

8. Bergman K, Sarkar P, O’Connor TG, et al. Maternal stress during pregnancy predicts cognitive ability and fearfulness in infancy. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 2007;46:1454–63.

9. Cardwell MS. Stress: pregnancy considerations. *Obstet Gynecol Surv* 2013;68:119–29.

10. Pat. 11490 Ukraine. A method of correcting psychosomatic disorders in the military with post-traumatic stress disorder. Korolova Natalia Dmitrievna (UA); Gaystruk Natalia Anatoliyivna (UA); Stenianskyi Roman Pavlovich (UA); Gaystruk Anatoliy Vitaliyovych (UA)

11. Pat. 93774 Ukraine. METHOD OF PREVENTION OF PSYCHOGENIC DISEASES IN EMERGENCY SITUATIONS. Korolova Natalia Dmitrievna (UA); Gaystruk Natalia Anatoliyivna (UA); Stenianskyi Roman Pavlovich (UA); Gaystruk Anatoliy Vitaliyovych (UA)

12. Pat. 82755 Ukraine. A method of correcting psychosomatic disorders in

children. Gastruk N., Stenianskyi R., Laiko L, Gastruk A.

13. Scientific and pedagogical publication "Creative pedagogy". Issue 8. p. 100-106

14. The 7th International scientific and practical conference “Results of modern scientific research and development”, Barca Academy Publishing, Madrid, Spain. 2021, 48-59 p.